

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 9

XI aastakäik

1935

Tellimise hind postiga:
aastas 100 senti
6 kuu peale . . 55 "
1 " " 10 "
Välismaale aastas 150 s.

Ilmub kord kuus.
Talitus ja toim.: Tallinn, Lai tän. 38, k. 4
Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.
Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:
1 lhk. kr. 20.—
^{1/2} " " 10.—
^{1/4}—6.— ja ^{1/8} lhk. " 3.—
Teksti ees — 50% kallim

Tööstustervishoiust.

Tööväsimus ja puhkus.

Dr. M. Püüman.

Peale elamute ja koolimajade avaldavad igaühe tervisele kahtlemata suurt mõju töötingimused ja töö, mida me oleme sunnitud pärast kooli lõpetamist tegema.

Töö annab elule sisu, väärtuse — eriti töö, mida meie juba koolipingil olles oleme tahtnud teha ja mis meie võimetele ja iseloomule kõige rohkem vastab. Kuid tööd tuleb teha tingimustes, mis meie tervisele mingisugust kahju ei tekita. Tervis on meile igaühele ainukeseks raudvaraks ja teda peame katsuma hoida kõigi abinõudega, mida meile annab praegusaegne tervishoiuteadus.

Tööstustervishoiu ülesanne seisab selles, et kaitsta töölise tervist kõigist nendest pahedest, mis tööga käivad kaasas ja valvata selle üle, et tööstused ei sünnita lähedal elavaile elanikele kuidagi kahju.

Üksikutest põhjustest, mis mõjuvad töölise tervisele halvavalt, võiks nimetada järgmisi: tervishoiule mittevastavad töökojad, kus töölisel tööd tuleb teha, ja viletsad elukorterid; mitte küllaldane keha puhtuse eest hoolitsemine, halb riietus, tihtipeale ka alatoitlus — keha ei saa niipalju kaloreid kuipalju läheb raske töö juures vaja. Tervisele

ei jätta avaldamata oma halvavat mõju ka raske ja mittekohane töö; eriti kannatavad selle all noored ja naised. Peale nende põhjuste võib tervisele mõjuda halvasti töökoja liig madal või liig kõrge temperatuur, halb valgustus, mis võib olla põhjuseks ka õnnetusjuhtudele ja halb õhk, mis on küllastatud kas kihvtiste gaasidega või tolmuga. Üksikutes tööstusharudes võivad ka veel nakkushaigused ähvardada töölise tervist. Siin ei saa jätta puudutamata ka vigaseid hambaid, mis samuti võivad olla haigestumise põhjuseks ja millele me harilikult paneme liig vähe rõhku.

Põhjusi, mis töölise tervisele kahju võivad tuua, on palju ja tööstustervishoiu ülesanne on neid kõiki valgustada ja näidata teid, mis sellel alal tuleb teha.

Iga töö, nii vaimse kui ka kehalise, juures sünnib ainetevahetus üksikutes keha rakukestes ja kudedes palju intensiivsemalt kui puhkuse ajal; selle tagajärjel sünnib kehakudedes palju vett ja süsihapugaasi, mis peamiselt kopsude ja keha kaudu (higi) kehast lahkuvad; ühes sellega lahkub ka osa keha soojustest, mis teatava määran aitab keha temperatuuri hoida nor-

maasel tasemel. Südametegevus töö tagajärjel muutub rohkem kiiremaks ja südamelöökide arv minutis võib tõusta 120-ni, kuna normaalselt südamelöökide arv on 70 ümber.

Liig raske ja pikaldase töö juures võib südamelöökide arv isegi väheneda — kuni 40—50 lööki minutis — mis näitab südame lihaste väsimist.

Kui väsinud inimest sunnitakse siiski edasi töötama, siis võivad südamelöögid muutuda kiireks ja korratuks, kuni 170 lööki minutis, mis võib ka surmaga lõppeda.

Teiselt poolt võivad inimestel, kes ei tee mingisugust tööd ega võta osa mingisugustest kehalistest harjutustest, südamelihased rasvuda, mis on tervisele niisama hädaohtlik; üldiselt peavad lihased töötama, mis ei või aga viia ületöötamiseni ja suure väsimiseni.

Keskmine kehaline töö mõjub kõigile organidele kosutavalt, ja inimene tunneb enese olevat terve; muidugi on tarviline, et töö juures ka kõik muud tingimused vastaksid kõigile tervishoiunõuetele.

Töö produktiivsus ei olene mitte üksi tööoskusest, vaid ka üldisest organismi tervishoiulisest seisundist, lihaste arenemisest ja närvikavast. Iga inimese töörohkust võib ka täpselt ära mõõta n.-n. kilogramm-meetritega, sealjuures mõõtmise üksuseks võttes n.-n. „1 hobuse jõu“. „Hobuse jõuks“ kutsutakse jõudu, mis on vajaline, et 1 sekundi jooksul tõsta 75 klgr. 1 meetri kõrgusele. Ühe hästiarenenud mehe jõud vastab $\frac{1}{7}$ „hobuse jõule“.

Iga pikaldase töö tagajärjel tekib viimaks väsimus, mis oleneb nendest keemilistest protsessidest, mis tekivad kehas töötegemise ajal. Keemiliste protsesside tagajärjel tekkinud mitmesugused ained mõjuvad halvavalt nii närvikavale kui ka lihastele ja ainult vastav puhkus aitab organismi nendest ainetest vabaneda. Seepärast on ka arusaadav nõudmine, et tööpäev ei oleks mitte liig pikk ja et organism ei saaks mitte liig väsitatud. Kui tööpäev on liig pikk ja organism ei saa

mitte vajalist puhkust, siis jääb inimene haigeks ja muutub lõpuks täiesti töövõimetuks. Esimeseks väsimuse tundemärgiks on töö rohkuse ja töö headuse langus nii kehalise kui ka vaimse töö alal, mis peaks meile kõigile tuletama meele puhkuse tarvilisust.

On ju arusaadav, et meie ei väsi mitte ühtviisi: üks väsib rohkem kui teine, mis oleneb iga inimese individuaalsetest omadustest ja ka töö iseloomust. Kehaliselt ja vaimselt täiesti terve inimene võib ilma endale kahju tegemata palju rohkem ja pikemat aega tööd teha kui haiglane või juba poolväsinud inimene. Naised ja lapsed väsivad igasuguse töö juures palju rutiinini kui mehed. Väsimuse juures on suur tähtsus ka töö enesel: kui töö on igav ega vasta töötegija iseloomule, siis väsib tema palju kiiremini kui siis, kui töö on huvitav ja vastab täiesti töötaja iseloomule. Ka töötegija meeleolul on siin suur tähtsus.

Igatahes on väsimuse ärahoidmiseks kõige paremaks abinõuks puhkus, mis peab olema küllaldane selleks, et kõik ained, mis kehas tekitavad väsimust, võiksid sealt lahkuda. Lühiajaline puhkus seda ei võimalda.

Rohke ja kiire töö juures võib ju kunstlikult oma tööjõudu ajutiselt suurendada, kas palju suitsetades või kanget teed või kohvi juues. Niisugune viis oma tööjõudu suurendada on analoogiline sellele, kui väsinut hobust — selle asemel, et temale anda puhkust ja toitu — piitsaga sundida tööd jätkama. Nii ühel kui ka teisel juhtumil niiviisi talitada, jõuame ületöötamiseni, organismi üldise kurnamise, väsimuse ja haiguseni, mis võib nii vaimse kui ka kehalise töö tegija viia töövõimetuseni.

Möödukas tööaeg ja töö, mis vaheldub puhkusega ja kosutava unega, ühes vastava toitumise ja muude tervishoiule vastavate tingimustega, on selleks abinõuks, et meie suudame teha oma igapäevast tööd ja saada ülalpidamist ja et meie mitte enneaegu ei muutu töövõimetuks ja invaliidiks.

Haigekassa tegelased! Levitage „Töö ja Tervist“!

Abordi vastu võitlemine N. Venes.

Emade- ja lastekaitse.

L. Johanson.

N. Venes oldi abordiküsimuses väga moodne. Abordi tegemine, muidugi kliinikus ja arsti poolt, tehti võrdlemisi kergeteks.

Kuigi N. Vene oma rahva loodusliku juurekasvu poolest püsib riikide esirinnas ja ta rahva arv iga aastaga tunduvalt suureneb, siiski on hakatud seal viimasel ajal otse hoogtööd tegema — esiteks emade, imikute ja

jendamatuid, kuid eitamisest nõretavaid kirjutusi laste hoolekande ja üldse hoolekande vastu. Tuletagem meelega vaid „Kaja“ kirjutuste seeriaid hoolekande liialdustest jne. Neid häält kuulatakse ja tegelik elu areneb ses suunas: linnaomavalitsused vähendavad toetusnorme ja „korraldavad ümber“ hoolekannet. Lugege vaid Tallinna kui pealinna uusi laste toetusnorme...

Emade- ja lastekaitse ühes rahva sündivuse ja surevuse küsimustega on sedavõrd tõsisel, eriti ka Eestis, et neile tuleb pöörduda enam tähelepanu ja võtta käsitusele positiivseid

C. Fröschl: MADONNA

F. Plachy: EMA.

laste kaitseks, teiseks — abortide arvu vähendamiseks.

On meilgi, kus rahva looduslik juurekasv on väike või seda mõnel aastal ei olegi, kuid abortide arv võrdlemisi suur, huvitav panna tähele N. Venes abortidevastase liikumise põhjendusi. Dr. R. Kleitsmani järgi tuleb Eestis aastas ligi 9000 aborti, neist 90% kunsttehislikud. 63%-dil aborditegijaist ei ole üldse lapsi. Abordi tagajärjel muutuvad naised sünnitamiseks kõlbatuiks, ütleb dr. R. Kleitsman (v. R. Kleitsman: Kunsttehisliku abordi ohtudest — „Eesti Arst“ nr. 2, 1935. a.

Meil on kirjutatud vahetevahel ka sellest, et tuleb emade- ja lastekaitse küsimustele pöörduda enam tähelepanu, tuleb suurendada looduslikku rahva juurekasvu, eriti aga vähendada laste ja üldist surevust. Siis on jäänud jälle kõik vaikseks. Vahetevahel aga avaldatakse siin ja seal ajalehis otse üllatavalt põh-

abinõusid laste ja emade kaitseks. Abordi lubatavus ja keeld ei otsusta veel rahva juurekasvu küsimust.

Tõsi, on perekondi, kus võiks lapsi kasvatada, kuid hellitatakse selle asemel sülekoeri. Kuid tõsi on ka, et kui ema on lapse ilmale toonud, siis sel lapsel on täieline õigus elule — ta tuleb asetada tingimustesse, kus ta enneaegu ei hävi. Emade- ja lastekaitse igakülgne väljaarendamine on tänapäeva ühiskonnas tähtsaks ülesandeks.

Sotsiaalkindlustuse kuukirjas „Vopr. Str.“ kirjutab Leningradi emade ja rinnalaste kaitse instituudi dotsent S. Mičnik sellest, et „võitlus aborditega on edasilükkamata sotsiaalne ülesanne“. Ta ütleb, et haiglas lubati aborti sihiga, et teha lõppu „salajastele“ aborditele, mida toimetasiid naised kas ise või jälle aborditegijad, ämmaprouad, tervishoiuvastaseis tingimustes ning kõlbmata ja kahju-

like vahenditega, sadade ja tuhandete naiste eluhinnaga.

Aborditegemine väljaspool haiglat annab 60—80 korda suurema surevuse kui haiglas. Kuid ka kunstlik abort, mis tehtud parimas haiglas kvalifitseeritud spetsialistide poolt, ei taga, et ta lõpeb hästi. Ka abordid haiglas lõpevad surmajuhutudega ja haigestumisega, vigastavad naist ja teevad tasta invaliidi, teevad enneaegselt vanaks, hävitavad töövoime, kaotavad igaveseks võime sünnitada lapsi ja tunda emarõmu.

S. Mičnik kirjeldab neid hädaohhte ja haigusid, mis varitsevad naisi aborditegemisel. Ta ütleb, et hoolimata suurest hädaohust ja kahjust, mis abort, eriti salajane, naisele sisaldab, siiski väga paljud naised lasevad teha aborti. Abordi levimine ühes ta kahjulike tagajärgedega teevad tasta tõsise sotsiaalse pahe. Võitlus selle pahega on aktuaalseks ülesandeks nüüd, pärast seda, kui vaesus ja tööpuudus on kõrvaldatud ning eeldused loodud selleks, et emad võivad tunda emarõmu, kuna naistele on loodud töötamis-, õppimis- ja seltskondlik-poliitilise tegutsemise võimalused.

Miks peaks abielus, terve, majanduslikult kindlustatud naine, kellel ei ole lapsi või kellel on üle 3 aastane laps, katkestama raseduse, riskerides elu, tervise ja lapsesünnitamisvõime kaotusega?

Pole kahtlust, et sellasel juhul emakssamisest loobumise põhjus peitub mitteküllaldases arusaamises, oma tervisele ja emakohustustele kergemeelselt suhtumises.

Selle põhjuseks, et paljud mehed ja isad jätavad või ähvardavad jätta oma naise ja lapse maha, loobuvad oma perekonna materiaalsest toetamisest, on suurelt jaolt puudulik arusaamine ja kultuurilisuse puudus.

Naisi, emasid, praegusi ja tulevasei isasid pole küllaldaselt kasvatatud ja neile küsimusi ära seletatud.

Abortide arvu suurendab elukorterite kitsus, lastesõimede puudumine ja teatud määral materiaalne kindlusetus.

On tarvis kõrvaldada need põhjused, hoolitseda raseda ja imetaja toitlustamise ees, parandada naiste tööttingimusi ja olukorda, ja see kergendaks neil emakohustuste täitmist.

Kasvatuse- ja selgitustöö ühes sotsiaalsete olude parandamisega — on võitluses abortidega esimeseks tööks, mida peavad tegema kõik need organid, mis teenivad naist ja ema. Eeskätt peavad seda tööd tegema nõuandepunktid ja kutseühingud.

Selgitus- ja kasvatustöö, sihiga, et laste sündide arv suureneks, ja võitlus abortidega, sotsiaalne abi emale ja lapsele, arstlik-profilaktilise ja tervishoiukultuuri tegevuse latendamine — need on põhiabinõud emade tervise eest võitlemises.

„Vopr. Str.“ kirjutab terve rida naisi — abortide vastu. Üks neist kirjutab sellest, et lapsed on talle rõõmuks. Ta ise on 37 a. vana. Täisjõuline. Kuue lapse ema. Vanem on 19-aastane, noorem 9-kuune. Ema ise on tööline. Ta näeb vabrikus haigeid naisi, kes abordi läbi kaotasid tervise. Nad kadestavad

laste ema, kes leiab, et ta on terve seepärast, et pole kunagi teinud aborti.

Teine naistöoline kirjutab, et nüüd aborti teha — on kuritegu. Kõneleb oma lapsepõlvest, kus 4-aastaselt läks paluma armuande, 9-aastaselt oli lapsehoidjaks, 17-aastaselt asus vabrikutöele. Töö pole nüüd enam surveks, vaid rõõmuks. On asutatud lastesõimi- ja -aedu, koolilapsi toidetakse ja haigeile lastele on sanatooriumid. Loeb kuritööks, kui naised ilma tõsiste põhjusteta lasevad teha aborti. Tal endal on 6 last. Hoolimata oma raskest elust noorpõlves, pole ta iialgi teinud aborti.

Üks naistest, kel on 5 last — 1—16-aastaselt, kirjutab sellest füüsilisest ja hingelisest kannatusest, mida ta siis tunnud, kui kord lasknud endale teha aborti. Seda päeva ta ei unusta.

Üks emadest ütleb, et oli palju vaeva ja muret, kui lapsed olid väikesed, kuid pole suuremat õnne kui ema õnn.

+

Need on rõõmsad hääled, mis sosistavad emadest, need on eluajataavad püüded, mida taotelevad ema- ja lastekaitse propageerijad ja abordi eitajad.

Kuid elu ise. Las' ta kõneleb:

Ema kistakse lapse juurest ja paigutatakse vabrikusse, sageli ta tervisele kahjulikule ja mürgisele tööalale. Saksamaal oli kriisi ajal, võrreldes enne kriisi ajaga, naiste protsent tööstuses üldisest tööliste arvust: 1929. a. 23,6, 1930. a. — 24,8, 1932. a. — 26,9. Inglismaal: 1923. a. — 26,7, 1929. a. — 28,5, 1933. a. — 30,4. Kasvas tööpuudus, kasvas ka naistöölise protsent. Kohutavalt on kasvanud ka naiste tööpuudus.

Inglismaal naiste toetust tööpuuduse ajal vähendati 10%, alaealistel 10—25%.

Kahe aasta jooksul võeti Inglismaal üle 100.000 naistöölisel toetus seepärast ära, et — nad abiellusid!

Saksamaal ja Poolas on seadused, millega suurel hulgal naistel võeti ja võetakse üldse töötamise õigus ära. Selleasemel luuakse töölaagreid, kuhu saadetakse sundtööle töötuid noori naisi, kus neile osaks saab sõjaväeline õppus, töölaagreid, mis füüsiliselt ja kõlbeliselt noori nimesi rikuvad.

Belgias määrati kindlaks naiste protsendi tööle ei lubata.

Itaalias asendati kuni vägede koondamiseni Abessiinia sõjaretteks — naistöölisi meestöölisega.

Berliinis tuleb 11—15 aasta vanuste meeste keskel 100 kohta 50,2 haigusjuhtu, naiste keskel (ilma sünnituseta) 62,0. Meeste haiguspäevi on 1548, naistel 1982.

Inglismaal on 20—30 a. van. naiste haiguspäevade arv 4—5 korda suurem kui meestel.

Suur haigusjuhtude arv on põhjustatud raskest töö- ja elutingimusist: tuleb töötada vabrikus ja pärast päevatööd kodus. Töötasu on väga madal.

Esimene rahvusvaheline töökongress 1919. a. võttis vastu konventsiooni, mille järgi naistöölised ja -teenijad tulevad töölt vabas-

tada 6 nädalat enne ja 6 nädalat pärast sünitamist, muidugi haigekassast toetust saades, kuid see nõudmine on viidud ellu vaid vähestes riikides.

Vaadeldes neid juhuslikke arve, mis kõnelevad laste- ja emakaitse eitamise, võib siis

ka saada aru ja mõista neid töötavaid naisi, kes loobuvad ülevast emaröömust.

Töötav naine ja lapsed tulevad asetada tervishoidlikesse elutingimustesse — see on esimeseks nõudmiseks võitluses rahva arvu suurenemise eest ja abortide vastu.

Töötulide lahendamine Daanis.

J. Mihkelson.

Daani ametiühingute palgavõitlused on oma ulatuselt ja visaduselt tuntud. Paar viimast aastat on aga kriisiajal suuremad töökonfliktid hoitud ära seadusandlikul teel. Daani valitsuses on juba 6 aastat 9 sotsialisti ja 3 radikaali. Valitsuse sihiks on olnud viimasel ajal palkade hoidmise poliitika. Tööpalkade ja hindade indeks Daanis oli 1914. a. 100 siis 1933. a. oli palkade indeks 267 ja hindade ind. 162, s. o. 1914.—33. a. tõusid nominaal palgad 167% ja hinnad 62%. Reaalpalgad aga on nädalas 28,3% kõrgemad. Siinjuures on arvestatud hindade tõusuga ja 11% lihenenud töö ajaga. Eeltoodud asjaoludest selgub, miks Daani tööandjate liit äärmise visadusega püüab viimastel aastatel vähendada tööliste palku. 1931. a. vähendati palku 5—7%, kuid madalama palgalistele jäid endised tasud ja viidi läbi tasuline puhkus. 1932. a. pikendati kollektiivlepingud (Daanis on peaaegu kõikide tööliste töö ja palgaolud korraldatud kollektiivlepingutega) muutmatult. 1933. a. nõudsid tööandjad 20%-list palgavähendust. Kuna ametiühingud ei annud järele ja suured streigid ning töösulud olid näha ette, keelisi valitsus 1. veebruarini 1934. a. kõik streigid ja töösulud ning lepingud jäid muutmatult maksma. Sellane valitsuse samm käis ametiühingute põhimõtte vastu, kuid et see antud momendil oli kasulik, siis võeti ta vaikselt vastu, kuna tööandjad olid eriti vihased. Möödunud aastal üles tööandjate keskorganisatsioon jällegi kõik kollektiivlepingud üles, nõudes palgavähendusi ja mitmesuguseid teisi tööliste olukorra halvendusi. Ametiühingud nõudsid olemasolevate lepingute pikendamist muutmatul kujul. Töötuli vahekohtuniku otsus oli peaaegu sama, mida nõudsid ametiühingud (Daanis on vahatahtlik töövahendus).

Maailmasõjast saadik on peaaegu kõik Daani kollektiivlepingud sõlmitud üheks aastaks ja lõpevad tavaliselt 1. II—1. IV. Sel ajavahemikul on alati umbes 150.000 töölisi töötulist haaratud. Kuna Daani ametiühingute keskliitu kuulub üle 300.000 liikme ja väljaspool keskliitu on üle 100.000 vabaametiühingulise põhimõtte alusel olevat ametiühingulist, siis muutuvad läbirääkimised kollektiivlepingute üle äärmiselt raskepärasteks ja pikaajalisteks. Möödunud aastal aga oleks tulnud vabakohtu otsus ametiühingute poolt kiiresti võtta vastu. Mõned väikesed ametiühingud aga võisid ajada luhta kogu läbirääkimised oma põikpeasuse tõttu suuremalatuslike küsimuste otsustamisel. See asjaolu põhjustas kodanlitselt sund-

vahenduse nõude, kuid ei töölistes ega tööandjad olnud sundvahendusega päri, sest viimased kartsid radikaalselt valitsuselt töölissõbralikke otsuseid, kuna ametiühinglased pidasid seni oma kõikumatuks põhimõtteks, et töö ja palgaolude korraldamine olgu poolte, s. o. jõudude vahekorra asi.

Töötuli oli raske lahendada veel seepärast, et Daani tööandjad on paremini ja kindlamini otse sõjaväelise distsipliiniga organiseeritud kui mõnegi teise maa tööandjad. Keskorganisatsioonil on määratu suured volitused läbirääkimisel manööverdamiseks ja otsuste tegemiseks. Ametiühinguil aga pole sellaselt vabu käsi. Nende esindajad on seotud nõukogudel, kongressidel ja üldhääletustel vastuvõetud otsustega. Ametiühingute keskliidud pole võimalik muuta kitsapiirilisi, ainult oma kutseala huvidest lähtudes tehtud otsuseid. Ametiühingute keskliit ei saa siin milgil kombel omasse kuuluvat liitu sundida. Ta võib ainult äärmisel korral konflikti puhul keelduda toetuse maksimisest ja sellest vahendist üksi ei jätaku. Tööandjad aga armastavad sel puhul tarvitada suurlockaute (töösulge). Näit. 1899. a. haarati 40.000 töölisi lockaudist kusjuures töötuli sai alguse paarisaja tislari konfliktist. Daani tööandjate eriliidud lepid sageli läbirääkimisel kokku vastavate alade ametiühingute liitudega, kuid tööandjate keskorganisatsioon keelab kokkuleppe ja võitlust ei saada rahulikult mööda. Töötulid kujunevad üldisteks klasside jõukatsumisteks.

Tüübiline näide selleks on 1925. a. suurlockaut. Tööandjate keskliit keelisi eriliidudel ametiühingutega kokkuleppe sõlmimise. Lihttöölise liit saatis streigihoiatuse, tööandjate keskliit ähvardas lockaudiga õppinud töölisi metallitööstuses. 18. mail pidi puhkema streik ja lockaut. 11. aprilliks oli vahekohtul 22 ettepanekut, 13 neist võeti vastu tingimusteta, 4 tingimusi ja 5 hüljati. Kuna ametiühingud polnud rahul, algas lockaut üle 95.000 töölise kohta, mis kestis 6. juunini. Läbirääkimisel nõudsid tööandjad kokkulepet keskkohtade vahel, ametiühingud nõudsid kokkulepete sõlmimist eriliitude vahel.

Samal ajal peetud ametiühingute kongress nõudis sellase võimaluse kaotamist, kus tööandjail võimaldada katkestada läbirääkimisi eriliitudega ja kui lepingud on üteldud üles, siis tulevad läbirääkimised viia lõpule enne nende kestvuse lõppu. Eeltoodud näited olid vajalised Daani ametiühingute probleemide mõistmiseks.

1931. aastal moodustati Daani ametiühingute keskliidu juures eriline komisjon ametiühingute põhikirjade uurimiseks ja moodsa tsentraliseeritud põhikirja koostamiseks, kuid selle komisjoni töö jooksis liiva, sest iga liidu juhatus oli kui keerub leekiva mõõgaga oma liidu iseseisvuse eest väljas ega tahetud mingisugusest piiramisest kuuldagi.

Daani valitsus moodustas erilise nõukogu, et see leiaks abinõu, kuidas kaitsta töötulides ühiskonna kui terviku huve. Nõukogu ei jõudnud ühisele otsusele üheski küsimuses, niivõrd läksid tööliste ja tööandjate huvid lahku. Lõpuks valitsus ise pani möödunud aastal maksma uue töötulide vähendamise seaduse, mis tõi olulisi muudatusi ja mille põhjal möödunud aastal töötülid lahenesid rahulikult teel üheks aastaks.

Vahendaja ettepanek, mis oli peaaegu ametiühingute nõudele vastav, võeti vastu 121.000 häälega 40.000 hääle vastu. Meremeeste ja kütljate organisatsioonid polnud aga vastuvõetud otsusega rahul ja alustasid streiki, mis uue seaduse otsuse kohaselt oli seadusvastane, sest kokkulepe sõlmiti suure enamusega.

Uue seaduse sihiks oli hoida ära sundvahendus ja kiirendada senist aeglast läbirääkimiste käiku. Seaduse vastaselt streikivad meremeeste organisatsioone töökohus karistas kumbagi 20.000-kroonilise rahatrahviga. Muid abinõusid streikijate vastu ei tarvitatud. Streigi ajal oli kokkupõrkeid politseiga. Meremeeste streiki ei toetanud sadamatöölised ega teised ametiühingud. Tarbekohatu juhtimise tõttu varises streik kokku ja läbirääkimisel lepitati kokku samadel alustel, missugustel teisedki ametiühingute liidud varem olid leppinud kokku.

Millised olid need muudatused seaduses, mis aitasid lahendada möödunud aasta keerdsõlme? Kõigepealt muudeti hääletuse korda nii, et ametiühingud võivad vahendaja otsuse lükata tagasi, kui üle 50% hääletusest osavõtnuist on hääletanud vastu ja hääletusest on võtnud osa vähimalt 75% hääleõiguslikest. Kui aga hääletamisest on võtnud osa alla 75% hääleõiguslikest, siis iga 1% kohta, mis on alla 75% hääleõiguslike arvust, peab vahendaja otsuse tagasilükkamine saama poolt ½% enam hääli. Nii võib hääletamisest osavõtnud hääleõiguslike arv langeda kuni 25% hääleõiguslike üldarvust, kuna siis vastuhääle arv tõuseb 75% hääletamisest osavõtnute arvust. Kui aga hääletamisest osavõtnute hääleõiguslike arv langeb alla 25% hääleõiguslike üldarvust, siis loetakse vahendaja otsus vastuvõetuks. Näiteks, ametiühingud on 400 liiget, hääletamisest võtab osa 3000 liiget (75%), siis sel juhul jätkub lihthäälteenamusest vahekohtuniku otsuse tagasilükkamiseks, kui aga osavõtt on näit. 2200 (s. o. 55%) peab 1320 l. või 60% hääletama vastu, et ettepanek lükataks tagasi. Kui osavõtt on alla 1000 (25%), siis peab olema ettepaneku tagasilükkamiseks 750 (75%) vastuhääli. Alla selle arvu on ettepanek vastu võetud, vaatamata poolt- ja vastuhääle jagunemisele.

Olulise tähtsuse omab § 8, mille järele mitmete tööharude konflikte võiakse käsitleda tervikuna. Kui konflikt on näha ette mitmesugustes tööharudes ja vahekohtunik leiab, et see lahenduks ainult ühiselt (tavaliselt tööandjate liit nõuab igal juhul ühiselt lahendamist), võib ta esitada ühise ettepaneku, milles kas osaliselt või täieliselt võetakse töötüli kui tervikut, vaatamata sellele, kuidas on organiseeritud konfliktis olevad tööharud. Otsused maksavad ka keskliidust väljaspool olevate ühingute kohta ja ka nende liitude kohta.

Näide: ehitustööstuses on konflikt, mis haarab maalreid, müürseppi, tislereid, lihttöölisi jne. Iga liit käsitaleb vahekohtu ettepanekut eraldi, ja oletame, et teised liidud võtavad ettepaneku vastu, kuna müürsepad lükkavad selle tagasi. Tüli ei lahendu enne, kui müürsepad tulevad kaasa. Vahekohtunik otsustab, et tüli tuleb käsitleda tervikuna ja hääletamisel loetakse kogu selle ehitustööstusharu hääled kokku ja ettepaneku tagasilükkamiseks ning vastuvõtmiseks ei nõuta kvalifitseeritud kvoorumi hääleõigusliku osavõtjate arvust, vaid lihthäälteenamust.

Mõnedel ametiühingute liitudel otsustavad esinduskogud vahekohtu otsuse vastuvõtmise või tagasilükkamise (nõukogu, kongress), teistes ühingutes aga korraldatakse üldhääletus. Uue seaduse järele kujuneks asi järgmiselt: näit. 2 ametiühingut 3000 ja 4000 liikmega peavad võtma seisukoha vahekohtu otsuse kohta. Organisatsioon 3000 liikmega peab kongressi ja teine 4000 l. korraldab üldhääletuse, millest osavõtt on 60%, s. o. 2400. Selle hääletuse juures anti 1075 häält poolt ja 1325 häält vastu. Esimese or-gi kongress koosnes 90 esindajast, kes hääletamisel andsid 50 häält poolt ja 40 häält vastu, 90 esindajat esindasid 60% esimese liidu liikmete arvust, s. o. 1800 töolist. 1000 töölise poolt- ja vastuhääled jagunevad siis vahekorras 50:40. 50 esindaja poolt hääled võrduvad 1000 häälega organisatsioonis ja 40 vastuhäält võrdub 800 häälega ametiühingu liikmete arvust. Kokku saame 1000+1075=2075 häält poolt ja 800+1325=2125 häält vastu. Seega ettepanek on lükatud tagasi.

Nende uute korralduste kohta on mitmesuguseid arvamusi. Oodetakse, kuidas see tuleviku praksises kujuneb välja. Üldiselt peetakse seda suureks edusammuks, kuna teised arvavad, et see pole õige, kui riik segab end hääletuse korraldustesse ja ühistes konfliktides kingsepp otsustab rätsepa üle. Seadusel on ametiühingulises organisatsioonis tsentraliseeriv mõju, sest tööstusharu organisatsioon pole Daanis küllaldaselt levinud. Näit. rauatöösturite organisatsioon peab sõlmima kollektiivlepingu 20 iseseisva ametiühingute liiduga ja 2 kohaliku iseseisva ühinguga. Olemasolevate liitude liitumine muutub moodsas palgavõitluses paratamatult tarviliseks.

Kui eelnimetatud seaduseelnõu oli parlamendis, siis oli Daani ametiühingute keskliidu esimees sotsiaaldemokraatide juhtivaid kõnelejaid seaduseelnõu kaitsel. Loomulikult oodati maikuu kokkuastunud ametiühingute kongressi otsust suure huviga, eriti aga Daani tapamajade tööliste konflikti pärast, sest

sel puhul tarvitati ühekordselt sundtöövahendust. Kongressil esines Stauning suure kõnega ja tulemuseks oli, et eeltoodud sammud kiideti peaaegu ühel häälel heaks. Mis ametiühingud ammu juba olid püüdnud, teostati nüüd kahjuks valitsuse poolt seadusandlikul teel, ilma et ametiühingud oleksid ise suutnud oma organisatsiooni korraldada ümber.

✦

Omapärane juhus oli Daani tapamaja tööliste palgatüliga. Kogu Daani ekspordist moodustavad põllumajandussaadused 80% ja $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ sellest läheb Inglismaale. 1933. a. oli põllumajanduseksport 851 milj. kr. ja sellest summast moodustas peekoni väljavedu 440 milj. kr. Seepärast omas tapamajade tööliste streik erilise tähtsuse. Streik puhkes seepärast, et tööandjad tahtsid vähendada palku 4 kr. nädalas ja nõudsid teisi halvendusi. Töölised nõudsid lühemat töoaega ja 2 kr. nädalas palgakõrgendust. Tapamajade tööliste palgad olid tüli algul I aastal — 54 kr. nädalas, II aastal — 56 kr. nädalas ja siis õppinud töölisel 58 kr. nädalas. Lihahinnad olid paranenud, aga palgad olid 2 kr. nädalas madalamad kui 1929. a.

Käesoleval juhul põlnud streik keeldud, sest tapamajad olid väljaspool tööandjate or-

ganisatsiooni ja ei kuulunud eelpool toodud üldise kokkuleppe alla. Riiklikult seisukohalt oli aga Daani peekoni eksport Inglismaale hädaohus. Inglise valitsus küsis — kas daanlased suudavad täita oma kontinendi, või tuleb see anda Hollandile ja Poolale. See oleks olnud Daani põllundusele ja rahandusele raske hoop ja tööpuudus oleks suurenenud tapamajade tööliste hulgas.

Valitsuse poolt esitatud sundvahenduse seadus ainult selle streigi kohta võeti 20. aprillil mõlema koja poolt kiiresti vastu; 3 kohtunikust koosnev vahekohtus tegi 3 päevaga otsuse ja mõlemad pooled võtsid vahekohtu otsuse vastu ning töö algas 24. aprillil kõigis tapamajades. Otsuse järele jäi palkades status quo, s. o. palgad endisteks, ületunde piirati, samuti õpilaste arvu ja tööliste kohalikele usaldusmeestele anti rohkem õigusliku kaitset. Palgad jäid $3\frac{1}{2}$ % madalamale 1929. a. tasemest. Kuid hinnad olid 7% madalamad.

Selle ühekordse sundtöövahenduse puhul valitsus deklareeris, et seda ei tule võtta pretsehdendina, vaid hädajuhuna üldhuvide seisukohalt väljudes, kuna töö ja kapitali vahekord peab jääma vabaks.

Töölise hädatarviline palgaalammäär.

A. Offenbach.

„Töö ja Tervises“ nr. 6 — 1935 tööme kirjutuse töölise elatusmiinimumi kohta. See oli nähtud ette Kr. 89.37 kuus, milline kava esitati töölisorganisatsioonidele ja -nõukogudele seisukoha võtmiseks ja tarviliste paranduste esitamiseks. Paranduste saabumisel võis keskliit kinnitada alljärgneva normi.

Elatusmiinimumi väljatöötamise nõue oli tingitud sellest, et puudus praeguse aja kohta maksev määr töölise minimaalse palga kohta, millest allapoole ei maksetaks. Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatuse poolt asuti koostama vastavat normi. Koostamisele tuli mitte elatusmiinimum, kuna see peaks kahtlemata olema suurem, vaid töölise töötasu palgaalammäär. Seesugune arvutus koostati 3-liikmelise töölisperekonna tarvis.

Koostatud arvutuse järele jagunesid kulud nelja pealiiki:

toitlus = 44 kr. 78 s., riietus = 17 kr. 70 s., korter, küte, valgustus = 18 kr. 80 s., muud kulud = 11 kr. 90 s., kokku kuus = 93 kr. 18 s.

Nagu ülaltoodust näha, on eelmises kirjutuses puudutatud palgaalammäära suurendatud umbes 4 krooni võrra. Kõrgendamise tingis töölisorganisatsioonide seisukoha võtmine ja üksikasjaline sõelumine laiemate tööliskoosolekute poolt. Seega peaks esitatud palgaalammäär vastama tööliskonna tegelikele soovidele.

Nii peaks kolmeliikmeline perekond (isa, ema ja laps 10—15 aastani) kulutama kõige

vähem 93,18 krooni kuus, kusjuures see on mõeldud ainult palgaalammäärana. Töelisel inimväärne summa oleks kindlasti märksa suurem. Teispoolt tuleb aga pidada silmas, et inimväärse palga mõistet on väga raske määrata kindlaks. See mõiste on sõltuv inimese mitmesugustest tarvidustest ja on iga inimesel erisugune. Selle kindlaksmääramisel peaksime võtma arvesse inimese eriharvustusi, huvi ühe või teise eluavalduse vastu, vaimsete tarvete rahuldamist jne.

Käesoleva arutluse ülesandeks ei olegi inimväärse miinimumi kindlakstegemine. Siin on tahatud leida piir, millest allapoole ei ole võimalik minna, kui ei taheta põgustada inimese kõige algelisimate elutarvete rahuldamise vastu. Seejuures püüti olla võimalikult tagasihoidlik, et saavutada arvu, mille kohta keegi ei saaks ütelda, nagu oleks see liialdatud. Ometi ületab nii tagasihoidlikult kalkuleeritud arv üsna tunduvalt praeguseid keskmisi töölispalku.

Ülaltoodud minimaalpalga arvestati lihttöölise kohta, kuna kvalifitseeritud tööjõudude alammäär kõrgeneks vastavalt töö iseloomule, selle vastutusele, tööpingele jne. Seepärast ei peaks pidama paika kahtlustus, nagu suruks palgaalammäär praegu kõrgemat tasu saajate palga alla. Ei tule seda palgaalammäära vähendada ka vallaliste suhtes, kuigi see on töötatud välja 3-liikmelise perekonna tarvis.

Ei ole kahtlust, et lihttööline selle palga saab asetatud palju parematesse tingimustesse ja tal ei tarvitseks jääda kängu nii vaimsel kui ka füüsilisel. Praegu teenivad lihttöölised keskmiselt 40—50 krooni kuus.

Kui vaadelda toitluse osa, siis on selleks koostatud eriline tabel, mis võimaldab üksikuid ümberpaigutusi toitude valiku suhtes, kuid olles siiski standardtabeliks töölisperekonna elus. Töölise keskmisõts tarviduskaloriks on võetud 5000, naisel $\frac{1}{10}$ vähem ja lapsel pool vähem. On juhitud tähelepanu sellele, et tegelikus elus on lapse osa märksa suurem kui $\frac{1}{2}$ täiskasvanud inimese normist. Nagu schveitslase Bürgeri, sakslase Rubensi ja daanlase Heydede uurimused tõendavad, on see norm siiski õige. Olgu siinjuures märgitud,

et kalorite tarvituse juures ainult 4% (valku) läheb organismi ehitamiseks, 96% jääb aga energia kulutuseks. Laps vajab peamiselt organismi ehitamiseks kaloreid, mida annavad valgud ja seega on ka see arv — 2500 — põhjendatud. Muidugi, kui last toita valguvaesete ainetega, siis näib, nagu sööks laps isegi rohkem täiskasvanud inimese normist.

Et aga keegi ei saaks ütelda, et ülaltoodud nõudmised on liialdatud või puudulikud, siis on kinni peetud toitluseriteadlaste poolt väljatöötatud normide juures. Kuigi tänapäeval ehk soovitakse nende samade eriteadlaste poolt üleminekut rohkem aedvilja toidule, siis tabeli koostajad on pidanud silmas harjumuseks peetud toitude valikut tööliselus.

Toidu tabel on järgmine:

Toiduaine	Kaal päevas gr.	Kaal kuus	Hind	Hind päevas	Hind kuus	Valk gr.	Rasv gr.	Süsives. gr.	Mine- raal	Vita- miin	Kato- rid päevas
Liha mitmes., ka kala	500	15 kg	— .60	— .30	9.—	85	60	—	—	†	906
Leib (rukki)	1400	42 kg	— .13	— .18	5.46	95	—	840	—	—	3833
Täispiim	2500	75 ltr.	— .10	— .25	7.50	80	75	112	†††	††	1485
Koorevõi	60	1,8 kg	1.50	— .09	2.70	—	48	—	—	††	446
Rasv	60	2,7 kg	1.00	— .09	2.70	—	81	—	—	—	753
Kartul	1800	54 kg	— .04	— .07	2.16	18	—	360	††	††	1560
Tangud	150	4,5 kg	— .30	— .05	1.35	—	—	105	—	—	430
Nisu- ja odrajahu . .	225	6,75 kg	— .20	— .05	1.35	3	—	150	—	—	627
Kaunvili	75	2,25 kg	— .25	— .02	— .56	10	—	30	—	—	164
Aed- ja puuvili . . .	1500	45 kg	— .10	— .15	4.50	6	—	45	†††	†††	209
Suhkur	250	7,5 kg	— .44	— .11	3.30	—	—	245	—	—	1004
Munad	1 tk.	30 tk.	— .06	— .06	1.80	3,5	3,3	—	—	††	45
Tee, kohv ja maitse- ained	—	—	—	— .08	2.40	—	—	—	—	—	—
Kokku . .				1.50	44.78	300,5	294,3	1887			11 462

Korteri all on mõeldud praegu keskmist maksetavat hinda, mis tänapäeval Eestis on liig kallis. Nii tuli arvestada töölisrajoonis asuvate korterite kuu keskmiseks üüriks Kr. 15 (tuba ja köök). Küte vajab 2,5—3 silda puid aastas Kr. 27 väärtuses ja valgustus Kr. 1.50 kuus. Seega kuu keskmine üür Kr. 18.80.

Riietuse all on võetud järgmised arvud:

1 palit mehele	2 aastat	Kr. 50.—
1 „ naisele		„ 50.—
1 „ lapsele		„ 25.—
1 ülikond mehele	2 aastat	„ 60.—
3 kleiti naisele		„ 45.—
2 ülikonda lapsele		„ 50.—
2 paari saapaid mehele	2 aastat	„ 20.—
2 „ „ naisele		„ 20.—
2 „ „ lapsele		„ 15.—
Aluspesu 30 kr., 2 aastat		„ 30.—
Muud esemed ja parandus 30 kr., 2 aastat		„ 60.—

Kr. 425.—

Kuus 17.70

Muude kulude all võiksime märkida:

Saun (seep) 2 kr. 50 s., ajalehed 1 kr. 50 s., post 40 s., raamatud ja koolikulud 2 kr.,

kino, teater 3 kr., söidud 1 kr., amortisatsioon mööblil 1 kr. 50 s. Kokku kuus 11 kr. 90 s.

Tabelit koostades jäeti suitsetamise ja alkoholi kulud välja.

Siinjuures võiks märkida, et töölisorganisatsioonid omapoolt soovitasid isegi alla seda tabelit palgaalamäärä, mis tingitud kohalike olude erinevusest Tallinnast.

Tartu „Edico“ töölisnõukogu pooldas 86 kr. 37 s., Kreenholmi töölisnõukogu 85 kr. 39 s., Narva linaketramise manufaktuur 84 kr. 37 s., Sindi vabrik 89 kr. 37 s., Godfieldsi käitis 89 kr. 37 s., Ulila turbatööstus 89 kr. 37 s., Pärnu sadamatöölise ühing 91 kr. 99 s. Umbes samasugused seisukohad väljendati ka teiste organisatsioonide poolt. Erinevused on tingitud sellest, et kohtadel on mõned pealiigid veidi madalamad, nagu söögi ja korterikulud, nii et ETK arvutus vastaks Tallinnale ja suurema elukallidusega kohtadele.

Nagu ülaltoodud seisukohtadest näha, ühtuvad peagu kõikide töölisorganisatsioonide nõuded palgaalamäärä kohta ja seega peaks E. T. Keskliidu väljatöötatud alammäär olema tegelikuks peegeldajaks tööliskonna elamisnivoo kõige kindlamaks astmeks.

Vanaduse ja invaliidsuse kindlustamise seaduse muudatusi Rootsis.

6. juunil 1935. a. Rootsi parlament võttis vastu seaduse, millega märksa muudeti senist vanaduse ja invaliidsuse kindlustamise seadust. Uus seadus astub jõusse 1. jaanuaril 1937. a.

Uue seadusega elluviidavad tähtsamad muudatused on järgmised:

Teatavasti on Rootsis praegu kindlustatud vanaduse ja invaliidsuse vastu kogu rahvas. Siin esineb n.-n. rahva- või üleriiklik kindlustus. Kindlustusmaksu on kohustatud maksma kõik kodanikud 16.—66. eluaastani. Uue seaduse järgi algab kindlustuse kohustus 18. ja lõpeb 65. eluaastaga.

Kindlustusmaksu alammäär on praegu 3 krooni aastas ja see tõuseb, olenedes isiku tulust, maksim. 33 kroonini. Uue seaduse järgi on alammäär 6 krooni aastas ja ülemäär 26 krooni.

Praeguse seaduse järgi koosneb isikule maksetav pension kahest osast: kontributiivne ehk põhi-pension, mis arvestatakse selle järgi, kuipalju on keegi maksnud kindlustusmaksu ja lisapension, mis maksetakse ühiskonna poolt (riigi ja omavalitsuse kassast). Kontributiivne või põhipension oli seni naistel 20% vähem kui meestel.

Uus seadus teeb pensionide süsteemis kaks olulist muudatust. Kõigepealt kaob vahe naiste- ja meeste-pensionide vahel. Ühtlastel tingimustel saavad mõlemad edaspidi võrdse pensioni.

Teiseks — määratakse edaspidi igale pensionäärile kindel pensioni alammäär — 70 kr. aastas. Sellele 70 kroonile lisaks arvestatakse igale ühele 10% tema poolt üldse maksetud kindlustusmaksust. Need kaks summat kokku moodustavad n.-n. kontributiivse osa pensionist.

Õigus ühiskonna poolt maksetavale lisapensionile on praeguse seaduse järgi pensionääril vaid siis, kui ta on täiesti töövõimetu. Uue seaduse järgi ei nõuta töövõimetus lisapensioni saamiseks neilt, kes jõuavad vanaduspensionini ikka (67 aastat). Nooremate suhtes (invaliidsuspension) jääb see nõue aga püsima.

Seni oli ka lisapensionis vahe nais- ja meeskodanike vahel. Uue seaduse järgi kaob see vahe. Lisapension on uue seaduse järgi 250 krooni aastas, millest arvatakse aga maha $\frac{7}{10}$ summast, mille võrra isiku enda aastane kõrvaltulu ületab 100 krooni.

(Näiteks, pensionääril on maja, mille eest ta saab 300 krooni aastas üüri, s. t. tema kõrvaltulu ületab 100 krooni 200 krooni võrra. $\frac{7}{10}$ aga 200-st on 140. Seega maksetakse pensionäärile lisapensiooni 250 kr. — 140 kr. = 110 krooni aastas. Kontributiivsele või põhipensionile on aga isikul, hoolimata tema kõrvaltuludest, õigus täiel määral.)

Kuigi uue seaduse järgi kindlustusmaksu kohustus kaob 65. eluaastaga, algab pensioni iga endiselt 67. eluaastaga.

A. G.

Kalurite haigusekindlustus Norras.

Norra parlament võttis vastu 18. juunil 1935. a. seaduse, millega pannakse maksma kalurite sund-kindlustamine haiguste vastu. Uus seadus kujutab endast eripeatüki, mis lisatakse juure üldaigusekindlustus-seadusele (seadus 6. juunist 1930).

Uus seadus haarab kõiki kalureid, nii iseseisvalt töötavaid väikekalureid, kui ka palgalisi kalalaevade meeskondi, kes teenivad laevadel alla 50 br. reg. tonni. (Üle 50 br. reg.-tonnilistel kalalaevadel teenivad meremehed loetakse Norras meremeesteks ning nende kohta maksavad kõik meremeeste seadused.)

Kalurid loetakse kohalike haigekassade liikmeks ühel alusel teiste haigekassade liikmetega. Erinevus seisab vaid haigekassa maksudes. Norra üldaigusekindlustus-seaduse järgi mak-

savad palgasaaja (tööline) ja palgamaksja (peremees) kokku 70% kindlustusmaksu, 20% maksab riik ja 10% kohalik omavalitsus. Kuna aga väikekalur on ise tööline ja samal ajal ka tööandja, siis tuleks temal endal maksa kõik see 70%, mis teistel aladel tööline ja tööandja kokku maksavad. See teeks kindlustamise kalurile väga kalliks. Küsimus lahendatakse seadusega nii, et moodustatakse eriline fond ekspor-teeritavalt kalalt võetavast maksust. Sellest fondist tasutakse haigekassale normaalselt kaluri osaks langevast kindlustus-maksust $\frac{2}{3}$ ja kalur ise maksab ainult $\frac{1}{3}$.

Keskmiselt tuleb haigekassale maksa iga kindlustatud kaluri eest 3,9 krooni aastas. See maks arvestatakse siis järgmiselt: 10% ehk 3,9 krooni mak-

saab kohalik omavalitsus, 20% ehk 7,8 kr. maksab riik ja ülejäänud 27,3 kroonist maksab erifond $\frac{2}{3}$ ehk 18,2 kr. ja kalur ise maksab vaid 9,1 krooni aastas.

Olgu märgitud, et see uus seadus normeerib vaid haigusekindlustust. Töö juures kalurit tabada võivate õnnetuste

(vigastus, surm) vastu olid norra kalurid kindlustatud juba varem.

Lähemal ajal esitatakse Norra parlamendile ka meremeeste haiguste kindlustamise seadus. Praegu on Norras kindlustatud haiguse vastu vaid rannasõidulaevadel teenivad meremehed.

A. G.

Sotsiaalkindlustus Poolas.

L. Johanson.

Poola riik loodi maailmasõjas osadest, mis varem kuulusid teiste riikide valdamisele. Neilt pärandas Poola ka mitmekesise sotsiaalkindlustuse. Nii ei olnud neis osades, mis varem kuulusid Venemaale, sotsiaalkindlustusest teostatud rohkem kui Eestis tänapäeval: olid maksvad vaid 1912. a. haiguste ja tööõnnetuste vastu kindlustamise seadused omas kitsas, tööstusliku tööga piirduvas ulatuses. Neis osades, mis varem kuulusid Saksamaale ja Austriale, oli sotsiaalkindlustusel juba oma pikk areng ja ajalugu. Teostati ju Austrias sundkindlustus õnnetuste vastu juba 1887. a., haiguste vastu ja emade kindlustamine tööstuses ja kaubanduses 1888. a., invaliiduse ning vanaduse vastu, emade ja vaestelaste kindlustamine tööstuses ja kaubanduses 1906. a. Saksamaal veel varem: sundkindlustus õnnetuste vastu 1884. a., haiguste vastu ja emade kindlustamine 1883. a., füüsiliste tööliste kindlustamine invaliiduse ja vanaduse vastu 1889. a., vaimutööliste kindlustamine 1911. a. Reaktsioon oma diktatuuri kultusega, mille kandjaks olid peamiselt relativastatud jõule toetuvad endised aadlikud ja teised suurnikud, mis on hävitanud Austrias ja Saksamaal sotsiaalkindlustuse, jättes püsi- ma vaid riismed, on mõjutanud ka sotsiaalkindlustust Poolas. Siin anti uued õnnetuste, haiguste ja tööpuuduse vastu kindlustamise seadused 1924. a.

Poola töö- ja sotsiaalhoolekandeministeeriumi andmeist näeme, missugust vähjakäiku on teinud seal kindlustusala. Siin mõjus kaasa ka majanduslik kriis, mille tulemusena 1932. a. langes tööstuse produktsioon, võrreldes ennekriisiaegsega, 45%, tööliste arv 37% ja palgasumma 16%. Langesid ka sotsiaalkindlustuse summad: 1929. a. oli sotsiaalkindlustuse sissetulekuid 579, 1930. a. — 563,8, 1931. a. — 478,5 ja 1932. a. — 398,8 milj. zloty.

Haiguste vastu oli kindlustatud 1929. a. 2,5 milj., 1933. a. — 2 milj. inimest, langus 20% või pool miljonit inimest. 1934. a. oli kindlustatud veel vähem — 1,7 milj.

Kindlustusmaksu võetakse Poolas töölise palga järgi tööandjalt ja tööliselt.

Vähenenud on ka abirahad. 1929. a. kulutati abirahadeks 234,0 milj., 1932. a. — 158,8 ja 1933. a. — 134,2 milj. zloty. Üksiku kindlustatu kohta langesid kulud tunduvalt: 1930. a. tuli ühe isiku kohta 101,3 zloty, 1933. a. — 70,8 zloty.

Kui varem anti toetust 1-st päevast alates kuni 39 nädalat, siis nüüd 3-st alates 26 nädalat. 60 protsendilt vähendati toetust 50%-ni.

Isegi rasedate ja sünnitajate toetusnorme vähendati.

Arstiabi kuludest tasub kindlustatu 1 zloty, arstimate eest 15%.

Töövõimetuse vastu kindlustatute arv oli 1929. a. 1.275 tuhat, 1932. a. — 850 tuhat. Seaduse muutmisega vähendati pensionäärde arvu. Pensionisumma vähenes 28%.

Pensiooni õigus on neil, kes kindlustatud vähemalt 200 nädalat. Invaliidiks loetakse isikut, kes tööjõu kaotuse tagajärjel suudab teenida alla $\frac{1}{3}$ sellest, mis teenib vastaval tööalal terve inimene.

Pensionäärde arv oli 1928. a. 183.707, 1932. a. — 154.455.

Kuna Poolas tööpalgad on väga madalad, siis on ka tööliste pensionid väikesed, 10—56 prots. palgast. 56 protsenti palgast saab see, kes on kindlustusmaksu tasunud 1872 nädalat, see on — 36 aastat. 24-aastane teenistus õigustab 32—38-protsendilise pensiooni.

Poolas oli ja on suur tööpuudus. Selle vastu kindlustamise alal on — kindlustatute arv ja fondi sissetulekud vähenenud, väljaminekud aga on suurenenud. Tööpuuduse vastu oli kindlustatud 1929. a. 1002 tuhat, 1933. a. 705.500.

Töötuid oli 1928. a. 126.000, 1933. a. — 343.000, toetust said 1928. a. — 44.000, 1933. a. — 51.000.

Abistamise aega vähendati 17 nädalalt 13-ni, toetusnormi 10-lt 6 zlotyni.

Tööpuuduse vastu võitlemise tähe all on asutatud noorte laagreid, millel aga töö- ja eluüldpidamiste asemel on oma eriülesanded: militariseerimine ja sobiva distsipliini kasvatamine.

Tellige „Töö ja Tervist“!

Töölise viimase aja palgavõitlused Eestis.

Käesoleva aasta esimesel poolel on Eesti töölisel olnud rida palgavõitlusi, mis on tingitud sellest, et majandusliku kriisi kestes on töölised palgad võrreldes elumaksumusega tunduvalt langenud. Ka on Eesti töölise töötasu, võrreldes teiste riikidega, olnud üks madalamaist. Majandusliku kriisi möödudes ja tööolude paranedes ei ole vabatahtlikult parandatud töölise töötasu, seepärast on organiseeritud palgavõitlus osutunud paratamatuks.

Palgavõitlus vajab organisatsiooni. Sellest aru saades on töölised hakanud koonduma oma kutseühingute ümber.

Hulk aastaid on Eesti kutseühingud vandanud, kuid võrdlemisi vähe on nad teinud töölise olukorra parandamiseks. Neid on sageli juhtinud inimesed, kes on saamatud ja vaimutud, kel pole selged kutseühingute töised ülesanded, kes on tegutsenud kutseühinguis motiividel, mil pole mingit ühist töölisliikumistega. Seepärast on kutseühinguisse koondumine sündinud ka väga visalt.

Viimasel ajal aga näitab kutseühingute liikmete arv järjekindlat tõusu peagu kõikides ühingutes, mis on tõenduseks, et ka kutseühingud on saanud üle kriisist. Kutseühingute tegevus kasvab, püsides vabakutseühingulise liikumise alusel, kuigi mõningad „endised sotsialistlikud kutseühinglased“ teevad kõik, mis suudavad, Eesti kutseühingulise liikumise kahtlustamiseks ja paralüüsimiseks, väärteadete levitamiseks sise- ja ka välismaal. Nemad näeksid hea meelega, et Eesti praegune kutseühinguline liikumine, mis sünnib ilma „endiste kutseühinglasteta“, kuidagi viisi kokku variseks. Siis oleks neil hea hõõruda kahjuröömus käsi ja tõendada, et nende enustused on täitunud. Ning siis oleks neil jälle võimalus tasapisi tegutseda kui „kutseühinglased“, ilma et sel tegutsemisel töölisklassi olukorra parandamises oleks mingit tähtsust ja mõju. Isegi kollektiivlepingute seadus, mis 1929. a. haridus- ja sotsiaalministri L. Johansoniga algatusel riigikogu poolt maksma pandi, seisib kogu aeg ellu viimata.

Nende „endiste kutseühinglaste“ kõrvalejäamisel on kutseühingute liikmete arv tunduvalt kasvanud, mõnes ühingu isegi kahekordseks tõusnud. On ka intensiivsemalt asunud palgaolude parandamisele ja kollektiivlepingu seaduse elluviimisele, mida senised „kutseühingute juhid“ (jutumärkides) teha ei taibanud.

Üldse on Eestimaa Töölisühingute Keskliidu liikmete arv suurenenud käesoleva aasta I poolel umbes 1700 liikme võrra, ja kui areng sellases tempos jätkub ning muid erilisi takistusi ei juhtu, siis aasta lõpul võib Töölisühingute Keskliit arvestada 10.000 liiget.

Tööliskonna aktiivsus ei väljendu ainult ametiühingute liikmete arvus, vaid ka õnnestunud palgavõitlustes. Palgavõitlustes tegid alguse Tallinna kingsepad, kellele streik sai õhutajaks teistelegi. Tallinna

kingseppade streik lõppis kollektiivlepingu ja palgakõrgendusega umbes 20% kesk- ja väiketööstuse töölisele, kuna suurem- mais tööstusis makseti juba varemalt ametiühingu poolt nõutud palka. Tallinna järele streikisid kingsepad Pärnus, Rakveres ja Narvas, kus saavutati osaliselt tunduvalt võit kollektiivlepingu ja palgakõrgenduse näol. Tartus ja Viljandis streikisid kingsepad üle kuu aja, kuid nad ei suutnud saavutada kollektiivlepingut täies ulatuses ja olid sunnitud leppima osalise palgakõrgendusega. Põhjuseks oli see, et kaupluste omanikud olid suutnud varustada end enne streiki suuremate tagavaradega ja halb ilmastik mõjutas kevadhooaegseid ooste. Uued ametiühingud olid majanduslikult nõrgad ega suutnud abistada streikivaid liikmeid. Nende abistamist paralüüseerisid mõned „endised ühinglased“, levitades ebaõigeid teateid. Tartus aitas streikijate rinnet lõhestada kingsepsellide ühing, mis lõpetas streigi silmapilgul, kui tööandjad olid järele andmas.

Nahatöölisele järgnesid Tallinnas pae- murru-töölised, kes saavutasid kollektiivlepingu ja palgakõrgenduse. Juuni algul streikis Tallinnas 140 kulla- ja hõbesepa ning graveerijat. Streik lõppis 100%-lise võiduga. Kollektiivlepingu järele võivad tööandjad palgata tööle ainult ametiühingu liikmeid. Tükitöö hinnad tõusid 30% ja tunnitöö palgad 25%. Kõik selle ala töölised on nüüd organiseerunud. Samal ajal oli parketitöölise streik, kes samuti on 100%-liselt organiseerunud. Töölised saavutasid 40% kõrgemad palgad ja kollektiivlepingu.

Tallinnas mai keskel saavutas üle 300 naisrätsepatöölise pärast 4-päevalist streiki 25% kõrgemad palgad. Ahtjütöölise streik õnnestus samuti hästi ja peagu kõik töölised kuuluvad nüüd kollektiivlepingute kaudu ametiühingusse ja kõrgemate töötari- fide alla.

Meleski klaasivabrikus oli osaline streik mõningate tulemustega, kuna Tallinnas Aivazi metallitehase valajate streik organiseerimatus tõttu ebaõnnestus.

Suuremat tähelepanu väärib Sinditeks- tiivabriku töölise streik, millest võttis osa umbes 1200 töölise. See suurem palgavõitlus lõppis võrdlemisi väikeste tulemustega. Tööinspektor teatas streikivale töölisele, et nende palgaküsimus tuleb varsti otsustamisele töötilude lahendamise seaduse alusel ja töölised asusid tööle. Kuu aja pärast pidi selguma lõppotsus.

Tallinnas puhkes juuli keskel maalrite streik üle 500 osavõtjaga. Paarinädalane streik lõppis osalise võiduga. Tulemuseks oli kollektiivleping üle saja töölise kohta, palgad on streigi tulemusena üldiselt tõusnud ja töökaitse seaduste täitmisele on ametiühingu pealekäimise tõttu hakatud panema rohkem rõhku. Kollektiivlepingu tingimusteks on, et

tööandja peab palkama tööle ainult organiiseeritud töölisi, tunnipalga alammääraks olgu 40 senti ja tööandja kohustub täitma töökaitse seadusi ning oma töölisel võtma haigekassa alla. Lepingu rikkumise korral peab tööandja maksma ametiühingu kassasse 200 krooni.

Pikemat aega streikisid plekisepa.d. Nende streik lõppes osalise palgakõrgendusega ja töötingimuste paranemisega, millest lähemalt on kõneldud lhk. 205 (vaata „Tööõigus“).

Klaasipuhujad saavutasid läbirääkimiste teel 20%-lise palgakõrgenduse, nii et streik jäi sel puhul tulemata.

Meremeeste streik, mis oma ulatuselt oli suurimaid Eestis, lõpetati järgmisel päeval. Meremeeste nõudmisteks oli: laevasööök või kaks naela kuus palka juure, kollektiivleping ja järjekorras ametiühingu liikmete töölevõtmine. Need on igivanad meremeeste nõudmised juba vabariigi algpäevilt, sest Eesti on peaaegu ainuke mereriik, kus meremehed peavad väikesest palgast veel söögiraha maksma maha.

Laevanduse olukord on paranenud isegi laevaomanike eneste tunnistuse järgi, kõik laevad on vedudega varustatud või time-characteril ja töötute meremeeste arv on võrdlemisi väike.

Streik lõpetati teedeministri vahetalituse. Poolte vahel pidid algama läbirääkimisi.

Selleks esitasid meremehed teedeministeeriumi kaudu laevaomanikele ettepaneku. Meremehed tahavad kollektiivlepingut ja palgaolude parandamist.

Ka meremeeste streigi puhul lanseeriti ajalehtedesse märkusi, nagu ei oleks siin tegemist puhtmajandusliku streigiga, vaid mingisuguste kommunistlike rakukeste kihutustööga. Sama juttu korrutasid ka mõned laevaomanike esindajad. Vaadeldes meremeeste olukorda ja nõudmisi peab erapooletu ja eelarvamisteta vaatleja tunnistama, et siin ei ole tarvis mingit rakukeste kihutustööd: meremeeste seisukorda on tarvis parandada.

Mõnes ringkonnas on saanud kombeks kõiki tööliste elukorra parandamise katseid ja nõudmisi kirjutada „kuritahtliku kihutustöö“ arvele. Säärane oletus ei ole mitte ainult alusetu, vaid ühtlasi ka rumal. Kui aga seda teevad ka mõned endised „kutseühinglased“, siis on see nende poolt andeksandmatu alatus ja paljastab vaid nende tumedat hinge ja vaenulist suhtumist tööliste elu tervendavaile piüetele.

Selle üle, et tööliste palgaolud ja töötin-
gimused paranevad, võib ainult rõõmustada. Suurte töötavate hulkade elutingimuste parandamisel on suur tähtsus rahvamajandusliku, kultuurilise, tervishoidliku ja kõlbelise taseme tõstmises.

—ch—

Töötoa õhus mürkainete lubatud kontsentratsioon.

N. Vene töökaitse instituudi andmeil.

M ü r g i n i m e t u s	Kontsentratsioon milligrammides 1 liitris õhus
Tina, свинец, Blei	—
Elavhõbe, ртуть, Quecksilber	—
Tsinkhape, окись цинка, Zink	—
Arseenik, мышьяк, Arsen	—
Arseeni vesinik, мышьяновистый водород, Arsenwasserstoff	Ei ole lubatav. Erijuhtu- meil 0,0035
Sõehape, окись углерода, Kohlenoxyd	0,01—0,02
Väävligaas, сернистый газ, Schwefelige Säure	0,02—0,04
Väävelvesinik, сероводород, Schwefelwasserstoff	0,014
Väävelsüsinik, сероуглерод, Schwefelkohlenstoff	0,015
Ammoniaak, Аммиак, Ammoniak	0,02
Kloor, хлор, Chlor	0,001—0,002
Kloorvesinik, хлористый водород, Chlorwasserstoff	Ei ole võimalik näidata
Asooti lämmastikhape, окислы азота, Stickstoffoxyd	0,003 (HNO ₃)
Fosgeen, фосген, Phosgen	Ei ole üldse lubatav
Bensiin, бензин, Benzin	0,2—0,4
Bensool, бензол, Benzol	0,05—0,1
Aniliin, анилин, Anilin	0,01
Ursol, урсол, Ursol	Ei ole võimalik näidata
Nikotiin, никотин, Nikotin	3,0 mgr. tubakatolmu 1 m ³ õhus
Metüülalkohol, метиловый алкоголь, Methylalkohol	Ei ole võimalik näidata

Tööõigus.

Plekisepad, saavutasid kollektiivlepingu. Palgad tõusid 20 %.

Augustikuus oli Tallinnas plekiseppade streik, mis vältas ligi 3 nädalat, ja lõppes tööliste võiduga. Saavutati kollektiivleping tööandjatega, mis haarab esialgsete andmete järgi üle 110 plekisepa. Lepingu järgi on tööandjad kohustatud maksuma palka kaks korda kuus. Kollektiivlepingus ettenähtud palganormid ületavad senised — 15. mail s. a. maksnud palgad 20% tunnitöös, majapidamistarvete töödel tunnis 10% ja välistükkitööl keskmiselt 30%, üksikutel aladel koguni 70%. Kui mõnedes töökodades makseti eeltoodud protsendimääradest kõrgemat tasu 15. mail s. a., siis maksetakse ka neis töökodades nüüd üldisest kokkuleppesest kõrgemat tasu edasi.

Lepingu kestuse tähtaeg on üks aasta ja leping lõpeb 15. augustil 1936. Lepingut on võimalik ütelda üles üks kuu enne tähtaja lõppu. Kui ei ütelda üles lepingut üks kuu enne tähtaja lõppu, kestab see automaatselt edasi ühe aasta võrra.

See on üldjoontes kollektiivlepingu sisu. Üksikasjaline töötasunormide tabel on pikk kaks poogna lehekülge ja on lisatud juure kollektiivlepingule.

Pealeselle kohustuvad tööandjad andma oma töölisile seaduses ettenähtud palgarahamatusid, võtma oma töölisel haigekassa alla, kus see seni on tegemata, ja täitma üldse töökaitse seadusi ja määrusi. Need punktid puuduvad aga kollektiivlepingus ja jäid tööandjate suulisteks lubadusteks. Läbirääkimiste algul olid nimetatud punktid küll võetud kollektiivlepingusse, kuid hiljem olid töölisel sunnitud tegema järeleandmisi ja jätma need välja. Samuti anti tööliste poolt järele ka selles punktis, et tööandjad on sunnitud võtma tööle ainult organiseeritud töölisi ja lepingu täitmise garantisumma jäeti välja,

sest lepingu rikkumise korral saab nii-kui-nii võtta tööandjat kohtulikule vastutusele.

Üldse oli plekiseppade streik visamaid palgavõitlusi Eestis, sest siin löödi lahingut peamiselt põhimõttelise küsimuse — kollektiivlepingu pärast. Tööandjad olid algul peaaegu nõus maksuma nõutud palku, kuid kollektiivlepingust ei tahtnud nad teadagi. Umbes paarisajast Tallinnas töötavast plekisepast võttis streigist osa järjekindlalt algusest lõpuni ligi 80 plekiseppa. Viimaks olid tööandjad sunnitud andma järele pakiliste tööde ja vihmade tõttu. Töö seisis peamiselt suuremais töökodades ja tähtsamate ehituste juures, nagu Toompea ja Oru lossides jne.

Käesolevas töötulis aitasid streikivad plekisepad tõsta ka nende tööliste palgataset, kuigi kaudselt, kes kogu aeg töötasid streigmurdjatena.

Huvitav on käesoleval juhul märkida tööandjate arusaamatust ja jonnakust, mille tõttu ei tahetud kirjutada alla kollektiivlepingule vaid kokkuleppele. Tegelikult pole aga mingit sisulist vahet kokkuleppe ja kollektiivlepingu vahel, sest maksva kollektiivlepingute seaduse järgi registreeritakse mõlemad ühtmoodi teedeministeriumis ja „kokkuleppe“ omandab sama jõu mis kollektiivlepingki.

Kuigi käesolev võit ei rahuldanud plekiseppi 100%, siiski oli see esimene jõuproov tööandjatega küllalt rõõmustavate tulemustega, eriti kui arvestada seda, et plekisepad asusid organiseeruma alles paar nädalat enne streiki ja moodustasid sektsiooni puu- ja ehistööliste ametiühingu juure.

— **Tariifilepinguid Tšehhoslovakkias**, mille tähtaeg möödus, on pikendatud valitsuse korraldusega kuni 1. märtsini 1936. a. Tekstiil-tööstuses sõlmiti tariifilepingud, mille teostamist korraldab valitsus.

Töökaitse.

— **Määrus tööinspektorite jaoskondade kohta** on avaldatud 23. aug. 1935. a. „R. T.“ nr. 72. Määruse järgi on vanema tööinspektori tegevuse piirkonnaks terve vabrik. Tema otsese järelevalve alla kuuluvad vabariigi raudteed ühes raudteetehastega. Asukoht Tallinnas.

Jaoskonnad:

1. jaoskond — Tallinna linn. Tööinspektori asukoht Tallinnas.

2. jaoskond — Harju-, Lääne- ja Saaremaa, ühes linnade ja alevitega. Tööinspektori asukoht Tallinnas.

3. jaoskond — Viru- ja Järvamaa, ühes linnade ja alevitega. Tööinspektori asukoht Rakveres.

4. jaoskond — Viljandi- ja Pärnumaa, ühes linnade ja alevitega. Tööinspektori asukoht Viljandis.

5. jaoskond — Tartu-, Valga-, Võru- ja Põlva, ühes linnade ja alevitega. Tööinspektori asukoht Tartus.

2. ja 4. jaoskonna tööinspektorite peale pannakse ühtlasi haigekassa revident-instruktori ülesanded kõikide haigekassade suhtes. Nende lähema töökorra ja tegevuspiirkonnad määrab kindlaks vanem tööinspektor.

Määrus hakkab maksma 1. sept. 1935. a.

Ka tööinspektorite isiklikkus koosseisus on muudatusi.

— **Tasulise puhkeaja seadus** Kuubas pandi maksma 22. märtsil 1935. a. Seaduse järgi saab iga tööline ja teenija, kes vähemalt aasta on töötanud, 14-päevalise tasulise puhkeaja.

Seaduse rikkumise eest on 31—500 dollari suurune karistus.

— Keskmine tööpäev Rootsi tööstuses oli 1934. a. novembris 46,7 ja 1933. a. novembris 45,2 tundi. Raua-, terase- ja vasesulatamise tööstuses oli 1935. a. keskmine tööpäev 47,0, 1934. a. 48,1. Teistes lühem.

— Hiina pühade nimestikus on ka 1. mai kui tööpüha. 1. jaanuaril pühitsetakse vabariigi väljakuulutamist, 10. oktoobril rahvus-
püha, 12. novembril riigimehe dr. Lun-Yat-
seni sünnipäeva jne.

— 44-tunniline töönädal Ekuadoris. Vabariigi seadusega on töölised ja teenijad laupäeva või mõne teise päeva pärastlõuna tööst vabad, ilma et selle päeva palka vähendataks. Erandid on tehtud põllumajanduses ja niisugustel tööaladel, kus vahetpidamata töötamine on paratamatu ning vahetused ei võimalda tööpäeva lühendamist alla 8 tundi.

— 40-tunnine töönädal pandi maksma Tšehhoslovakkia pärimistööstuses.

Sotsiaalkindlustus.

— Äri- ja kontoriteenijate haiguskindlustust liigitatakse. Eelnõu, mille järgi tuleks luua erihaigekassa, on töötatud välja äriteenijate ühe organisatsiooni poolt ja esitatud mingi pärast Kaubandus-tööstuskoja juhatusse. Kaubandus-tööstuskoja esindajad tahavad, et maksud oleksid võrdsed, see on — teenijad ja ettevõtjad maksaksid kumbki 3%. „Äriteenijate Organisatsioonide Liit“ asuvad seisukohal, et kassa valitsemine võiks sündida pariteetlikul alusel, see on, juhatuses ja üldkoosolekul olgu võrdselt esitatud peremehed ja nende teenijad.

— Sotsiaalkindlustuse kulud N. Venes kasvavad iga aastaga. 1927. a. kulutati sotsiaalkindlustusele 800 miljonit rbl., läinud aastal 5050 milj. rbl. ja tänavü 6 miljardit rbl., sellest summast abirahadeks ja pensionideks 2 miljardit rbl. Eriti pannakse rõhku ka laste eest hoolitsemisele. Selleks kulutatakse ½ miljardit, see on — 12 korda enam kui 1931. a. Korraldatakse imikute ja koolilaste toitmist, piimakööke, varjupaiku, sanatooriume jne.

Toetust maksetakse alatise ja ajutise töövõimetuse, haiguse, raseduse, sünnituse jne. puhul.

2 miljardit rbl. kulutatakse arstiabile, profülaktikale, ravitoitlusele, puhkekodudele ja sanatooriumidele.

1 miljardi rbl. eest ehitatakse töölise elumaju, 1½ miljonit kulub haigemajade, puhkekodude, sanatooriumide, kultuuriliste asutuste ja kultuurparkide ehitamiseks.

Kuna N. Venes pole tööpuudust, siis ei ole ka selleks otstarbeks määratud summasid.

Sotsiaalkindlustuse fondi maksavad ettevõtted. Sotsiaalkindlustuse asutusi juhivad kutseühingud.

— Prantsusmaal kuulub sotsiaalkindlustuse alla tööstuses ja kaubanduses ümargusel 8 miljonit ja põllumajanduses 800.000 inimest.

— Uus sotsiaalkindlustuseadus pandi Portugalis maksma 16. märtsil 1935. a.

Hoolekanne.

— Pealinna hoolekande väikesed toetusnormid. Tallinna linnavalitsus on kinnitanud uued toetusnormid, millest nähtub, et lepingu alusel perekondadesse kasvatada antud laste ülalpidamiseks antakse toetust 6—10 kr. lapse kohta kuus.

Töövõimetutele vanematele, kelle sissetulek on kuni 20 kr., antakse toetust laste kasvatamiseks: ühele lapsele 5 kr., kahele 7, kolmele 10, neljale 13, viiele 15 kr. Säärast toetust saavad ka need vanemad, kellel ei ole sissetulekut. Raske on mõista, miks teise lapse pealt maksetakse toetust ainult 2 kr., kolmanda ja neljanda lapse pealt 3 kr. ja viienda lapse pealt jälle 2 kr.

Viit last ja kaht töövõimetut vanemat ei saa elatada 15 krooniga kuus.

Hoolealused saavad sauna ainult 4 korda talve jooksul.

Vanade ja tööjõuetute toetus on kuus 3—6 kr., kui aga perekonnas on kaks toetusesaajat, siis 5—10 kr.

Võrreldes riigi- ja omavalitsuseteenijate pensionidega ja inimese elutarvetega, on pealinna toetusnormid väga madalad.

Ka seegi tunnistab, kui väga tarviline on üldine vanade, töövõimetute, leskede ja vaestelaste kindlustamine.

Tervishoid.

— Eesti Tervishoiu Muuseum 1924—1934. Selle pealkirja all ilmus äsja ülevaade Eesti Tervishoiu Muuseumi 10-aastasest tegevusest. Raamat, 68 lhk., on rikkalikult varustatud

piltidega, mis kujutavad muuseumi, ta tööd ja väljaandeid. E. Tervishoiu Muuseumil on suur tähtsus rahva tervishoiu, aga ka eriti töö- ja kutsetervishoiu alal.

— Moskva ajude instituudis uuritakse surund tähtsate inimeste peaaajusid. Praegu on käsil luuletaja Vladimir Majakovski, dirigent V. Luki, artisti Sabinova, luuletaja Andrei Beloi ja Eduard Bagritski j. t. ajude uurimine.

Majakovski aju lõigati 15.000 õhukeseks libleks. Iga liblet uuritakse mikroskoobiga. Majakovski peaaaju ei erinenud väliselt teiste inimeste omast. Kuid peaaaju siseehitust uurides selguvad ta isäraldused.

Iseäranis teravasti erineb see osa peaajust, mis nähtavasti täidab loovaid ja vaimseid funktsioone. Majakovski peaaaju on rikas rakukeste poolest.

Moskva ajude instituudi, eriti prof. Filimonovi uurimised on lükanud ümber Saksa teadlase Brodmanni õpetuse kõrgemaist ja madalamaist rassidest.

Prof. Filimonov tegi kindlaks, et neid iseäraldusi, millega opereerib Brodmann, võib leida mitte ainult felahhidel ja jaavalastel, vaid ka eurooplastel.

— Imelaps. N. Venes, Ivanovos, elab 10-aastane poisike, kes kaalub 88 kg. ja on pikk 1,5 meetrit. Läänud aastal kaalus 64 kg. Iga kuuga kasvab 10 sm. Poiss tõstab ühe käega 32 kg. ja kahe käega 72 kg. Käib juba kolmandat aastat koolis ja on parimaid õpilasi. Poisi arenemiskäiku uurivad Moskva professorid. Poiss on füüsiliselt terve ja areneb vaimselt kiiresti.

— Uus akustiline kamber ehitati Lenigradi, et toimetada häälega katseid, mis on tarvilised kõrva-, kurgu- ja ninakliinikuis. Seinad, lagi ja uks on tehtud materjaalist (kork, tina jne.), mis ei lase läbi ühtki häält. Põrand on asetatud eriliste materjaalide segust vundamendile, mis kaitseb vähimagi värisemise eest.

Kambris uuritakse inimese kuulmismeelt. Selleks on erilised aparaadid.

— Näljutamise katset toimetati Moskva ainetevahetuse-instituudis. Keegi naine, 38 a. vana, kutselt orkestrijuht, abielus, oli 50 ööpäeva katseobjektiks. Ta on normaalse

kasvuga, 173 sentimeetrit pikk, kaalub 60,7 kg. Ta viibis eri toas, arsti järelevalvel. Enne ja pärast nälgimist vaadati ta arstlikult läbi.

Naine loobus söömisest. Esimesed neli päeva ei joonud ta ka vett. Neljanda päeva lõpul jõi klaasi vett ja siis iga päev 3 klaasi. Muud midagi ei söönud ega ei joonud, kuigi teda selles ei takistatud. Näljutamise ajal jalutas ta arstiga instituudi ruumes, võimles kergelt ja kirjutas oma muljeid. Näljutamise lõpul jäi nõrgaks ja rahutuks, suurema osa ajast lamas. Temperatuur oli näljutamise ajal 36,5—36° C., pulss langes kuni 50 löögi minutis. Öösiti nägi und söömisest. Kannatas unepuuduse all.

Sööma hakkas 50. päeva lõpul. Alguses vähehaaval puuvilja mahla, siis kiisli, teed, võid ja nädala pärast lihaaineid. Mingeid haigestumisi näljutamise ajal ei märganud. Kui ta jälle sööma hakkas, siis oksendas.

Nälgimise ajal kaotas kaalust 16,1 kg., see on 26,5 protsenti oma kaalust. See raskuse kaotus on rekordne, võrreldes sellega, mis kirjanduses leidub.

Kui ta uuesti sööma hakkas, suurenes kaal kiiresti, mõnel ööpäeval isegi 1—3 kg. võrra. 13-dal päeval pärast näljutamist oli ta kaal juba 1,4 kg. üle normaalse. Lahkus tervena ja hea enesetundega instituudist 67,25 kg. raskena.

Eksperimendi ajal tegid arstid väga väärtuslikke tähelepanekuid.

— Tehase õu. Tööstustervishoiule pööratakse meil väga vähe tähelepanu. Käsitöötoad asuvad röskeis ja mustades keldrites, kuhu sageli ei ulata päevavalguski, päikesest kõnelemata. Töötoad ise on sageli väga kasmimata ja koristamata — mitte ainult väike-, vaid ka kesk- ja suurkäitistes. Mustad ja koristamata on ka paljude käitiste õued. Palju õnnetusjuhtumeid ja ka haigusi saanuks hoida ära, kui tööstuskäitistes pandaks puhtuse ja korrale enam rõhku. Siin annab tunda vastavate määruste puudumine.

Tööpuudus.

— Tööpuudust Bulgaarias tunnistab see, et valitsuse korraldusel asendatakse osa äriteenijaid, välja arvatud juhtivad jõud, seniste töötutega.

— Töötute üld- ja kutschariduse täiendamiseks šveitsis korraldatakse kursusi. Õppijaid abistatakse.

Noorte tööpuuduse vastu võitlemiseks on kõikjal mõjuvamaks abinõuks kooliaja pikendamise ja edasiharimise võimaluste soetamine, ühes noorte õppijate toetamisega.

— Töötute üld- ja kutschariduse täiendamiseks šveitsis korraldatakse kursusi. Õppijaid abistatakse.

Noorte tööpuuduse vastu võitlemiseks on kõikjal mõjuvamaks abinõuks kooliaja pikendamise ja edasiharimise võimaluste soetamine, ühes noorte õppijate toetamisega.

Haigekassade tegevusest.

Haigekassa uus maja valmis.

Volinike koosolek peeti juba oma majas.

Kuigi Rakvere haigekassa uus maja ei ole veel ametlikult võetud vastu, siiski ehitustöötajaga kokkuleppel võimaldus pühapäev, 14.

juulil, volinike koosolek pidada haigekassa oma majas, mille ehitamisega äsja jõuti lõpule.

Nähtavasti maja nii väliselt kui ka seesmiselt meeldis niivõrd kassaliikmete volini-

kele, et kõigil oli rõõmus meeleolu ja koosolekul valitses eranditult kokkuleplik vaim.

Ringkäigul majas võisid volinikud veenduda, et maja on ehitatud moodsa aja nõuete kohaselt keskkütte, vesivarustuse ja vannitubadega. Sealjuures on püütud ehitus viia lõpule võimalikult väikeste väljaminekutega hoidudes ülearusest luksusest. Täpne maja hind selgub muidugi hiljem, kui on ehitusega ühenduses olevad arved kõik saabunud ja kokku võetud.

Haigekassa peakoosolek määras krediidiid maja sisustamiseks, ümbruse korraldamiseks ja muudeks kuludeks, mis on maja kasutamisele võtmiseks ühenduses. Samuti määrati kindlaks maja kasutamise põhialused (ruumide jaotused, üürid jne.).

Kuna kinnisvarafondi reserveeritud summad olid kõik ära kulutatud, siis täiendati seda 4000 kr. võrra.

Hk. asjaajaja V. Luksepp esitas 1935. a. esimese poolaasta haigekassa tegevuse aruande, millest selgus, et kassa majanduslik seis püsib rahuldavas olukorras, s. o. poolaasta näitas tulude ja kulude tasakaalu, isegi väikest ülejääki.

Abirahanormides võeti ette väike ümberkorraldamine. Otsustati nimelt toetusraha maksa hariliku haiguse korral 4-dast haiguspäevast alates, kuna ettevõtte töö juures vigasaanutele maksetakse esimesest haiguspäevast alates.

See vahetegemine on tingitud sellest, et

viimasel ajal töö juures saadud vigastusi ei registreeritud õnnetusjuhtudena, mille tagajärjel neile maksetud toetusrahast ei ole võimalik kinnitushingult tagasi nõuda ja osa summast läheb niiviisi haigekassale kaduma.

Jõuti otsusele, et palgata puhkusele lastud kassaliikme õigused kestavad üks kuu tema viimasest tööpäevast arvates.

10-punktiline päevakord võeti läbi kahe ja veerand tunniga.

Koosolekut juhatas Joh. Aboh ja protokolli Gerda Horn. „Virumaa Teataja“.

Suur nõudmine Järva maavalitsuse vastu.

Paide ühishaigekassa andmeil ei ole Järva maavalitsus tasunud teedeosakonna tööliste eest haigekassamaksu 1930.—1935. a. jooksul 555.751 kr. 24 senti pealt. Arvestades 6%, teeks haigekassamaks ümarguselt 3,3 milj. senti. Haigekassa on asunud saamata haigekassamaksu sissenõudmisele.

Rakvere haigekassa sai nägusa maja.

Käesoleval nädalal valmis lõplikult Rakvere ühishaigekassa uus maja, mille ehitamist alustati kevadel. Maja on ehitatud moodsa aja nõuete kohaselt keskkütte, vesivarustuse ja vannitubadega.

Maja, mille ehitusmaterjalina on kasutatud telliskive, on stiilselt väga nägus ja läks maksma ümarguselt 40.000 krooni.

„Kaja“.

EHL teated.

Haigekassategelaste nõupidamine

on Eesti Haigekassade Liidu korraldusel laup., 5. ja pühap. 6. okt. s. a., Tallinnas, Lai t. 1, Noortem. Kristliku Ühingu ruumes.

Päevakorras:

1) Haigekassade arvepidamine ja asjaajamine 1934. a. aruannete ja revideerimise tulemuste valgustusel. — Ref. vanem tööinspektor J. Põllupüü ja tööinspektor P. Volmer.

2) Märkmeid haigekassade töö alalt. — Ref. dr. J. Rosental.

3) Haigekassade ülesandeid haiguste vastu võitlemise alal. — Ref. dr. M. Püüman.

4) Haiguskindlustuse päevaküsimusi. — Ref. L. Johanson.

Algus laupäeval kell 10 homm.

Haigekassade tegelased võtku sellest nõupidamisest rohkel arvul osa.

Avaldan käesolevaga sügavaimat tänu Eesti Haigekassade Liidule, liidu asjaajajale ja neile haigekassadele, kes mind minu 60. a. sünnipäeval meeles pidasid ja õnnesoovidega tervitasid.

A. Paal,

Viljandi Ühishaigekassa abiesimees.

SISU: 1) Tööstustervishoiust — Dr. M. Püüman. 2) Abordi vastu võitlemine N. Venes — L. Johanson. 3) Töötlite lahendamine Daanis — J. Mihkelson. 4) Töölise hädavarviline palgaalammäär — A. Offenbach. 5) Vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise seaduse muudatusi Rootsis — A. G. 6) Kalurite haigusekindlustus Norras — A. G. 7) Sotsiaalkindlustus Poolas — L. Johanson. 8) Töölise viimase aja palgavõitlused Eestis. 9) Töötoa õhus mürkainete lubatud kontsentratsioon. 10) Tööõigus. 11) Töökaitse. 12) Sotsiaalkindlustus. 13) Hoolekanne. 14) Tervishoid. 15) Tööpuudus. 16) Haigekassade tegevusest. 17) EHL teated.

Tegev toimetaja L. Johanson, kaastoimetaja Aug. Gustavson.

Vastutav toimetaja Karl Lukk.

Väljaandja Eesti Haigekassade Liit

Ilmunud 5. septembril 1935. a.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk tän. 2. 1935.

